ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně H. M., proti žalované České správě sociálního zabezpečení, Praha 5, Křížová 25, v řízení o žalobě (opravném prostředku) žalobkyně proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 8. 2002,

takto:

I. Žaloba se **zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 2. 8. 2002 zamítla Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. s odůvodněním, že nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky žalobkyni nevznikl, protože sice prokázala, že se v době od 1. 8. 1942 do 5. 5. 1945 ukrývala, avšak z jiných než rasových nebo náboženských důvodů. Podle Potvrzení Ministerstva obrany ČR ze dne 8. 7. 2002 čj. 332 277/2002 byla žalobkyně v době od 1. 8. 1942 do 5. 5. 1945 ukrývanou osobou z důvodů odbojové činnosti jejího otce J. Š.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně včas opravný prostředek, v němž poukazovala na to, že na základě osvědčení vydaného podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. získala statut československého politického vězně a z tohoto důvodu splňuje podmínky zákona č. 261/2001 Sb. pro jednorázové odškodnění. Uvedla dále, že následkem boje za osvobození jejího otce trpěla celá rodina, neboť se vrátil s podlomeným zdravím a rodina

žila z jeho invalidního důchodu. Otec nikdy nedostal žádné finanční odškodnění a proto o odškodnění požádala žalobkyně.

Žalovaná podala k věci vyjádření dne 16. 9. 2002, v němž citovala ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. a uvedla, že z dopisu Ministerstva obrany České republiky ze dne 8. 7. 2002 vyplývá, že žalobkyni bylo vydáno podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. osvědčení s přiznáním kategorie čs. politický vězeň z důvodů, že byla v době od 1. 8. 1942 do 5. 5. 1945 ukrývána z důvodů odbojové činnosti svého otce. Žalovaná poukázala na to, že žalobkyně sice byla v rozhodné době osobou ukrývanou na území Československa, ale z důvodů odbojové činnosti svého otce a ne z důvodů rasových nebo náboženských, proto není osobou oprávněnou podle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. Navrhovala, aby Vrchní soud napadené rozhodnutí potvrdil.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“) z Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy jako soud prvního stupně. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) dokončí podle části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s., tedy jako řízení o žalobách. O takový případ jde i v projednávané věci, a proto Nejvyšší správní soud postupoval v řízení podle ustanovení § 65 a následujících s. ř. s.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání a dospěl k závěru, že opravnému prostředku (podle nové právní úpravy žalobě) nelze vyhovět.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházel správní orgán v napadeném rozhodnutí a která nedoznala změny ani v průběhu řízení soudního, žalobkyně podala písemnou žádost o odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb. přímo u České správy sociálního zabezpečení dne 23. 8. 2001. V této žádosti poukázala na to, že její otec měl přiznán statut politického vězně na základě osvědčení, podle něhož byl vězněn 142 dnů a od popravy ho zachránilo pražské povstání. Jeho podlomené zdraví však bylo příčinou toho, že od 52 let byl plně invalidní a plně odkázán na péči její matky. K žádosti takto formulované připojila žalobkyně Osvědčení vydané Ministerstvem národní obrany dne 24. 11. 1951 čj. 21666, podle něhož byl J. Š. od 1. 1. 1940 do 23. 7. 1942 a od 15. 11. 1942 do 16. 4. 1945 účastník čs. domácího ilegálního hnutí a od 24. 7. 1942 do 14. 11. 1942 a od 17. 4. 1945 do 5. 5. 1945 československý politický vězeň. Dále připojila xerokopii svého rodného listu a „Prohlášení“, v němž je uvedeno, že skutečnosti uváděné pí H. M., rozenou Š., se zakládají na pravdě, přičemž toto prohlášení je podepsáno M. F., A. H. a B. H. Dopisem ze dne 3. 1. 2002 zaslala žalobkyně České správě sociálního zabezpečení Osvědčení vydané Ministerstvem obrany ČR dne 30. 11. 2001 čj. 330 291/2001, podle něhož je žalobkyně účastníkem národního boje za osvobození, a to československý politický vězeň od 1. srpna 1942 do 5. května 1945. Protože z takto formulované žádosti nebylo patrno, o jaký druh odškodnění se jedná, Česká správa sociálního zabezpečení doporučila žalobkyni dopisem ze dne 9. 1. 2002, aby se obrátila na Okresní správu sociálního zabezpečení v místě jejího trvalého bydliště za účelem upřesnění žádosti, prokázání občanství a doložení dokladů. V dopise žalovaná uvedla, že pokud bude žalobkyně žádost o odškodnění požadovat jako ukrývaná osoba, je třeba tuto skutečnost věrohodně prokázat. Podle žádosti sepsané dne 21. 1. 2002 u Okresní správy sociálního zabezpečení v Příbrami požádala žalobkyně o odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb., a to sama jako účastník národního boje za osvobození, jako osoba v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945 z rasových nebo

náboženských důvodů soustředěná do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. září 1938 nebo osoba z týchž důvodů se na tomto území ukrývající, přičemž dobu vymezila od 1. 8. 1942 do 5. 5. 1945. Jiný druh odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb. podle této žádosti nepožadovala. Připojila čestné prohlášení sepsané v Příbrami dne 21. 1. 2002, v němž prohlásila, že se v době od 1. 8. 1942 do 5. 5. 1945 ukrývala z rasových nebo náboženských důvodů na území Československa ve S. K. Na podporu svého tvrzení připojila osvědčení již shora citované (Osvědčení ze dne 30. 11. 2001). Žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení dopisem ze dne 6. 2. 2002 požádala Ministerstvo obrany ČR o sdělení, zda osvědčení vydané dne 30. 11. 2001 pod čj. 330 291/2001 bylo vydáno na základě zjištění, že jde o osobu ukrývanou z rasových nebo náboženských důvodů, nebo o vězně koncentračního tábora. Ministerstvo národní obrany, odbor pro veterány, dopisem ze dne 8. 7. 2002 čj. 332 277/2002 sdělilo žalované, že paní H. M., nar. xxx 1941, bylo pod čj. 330 291/2001 vydáno osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. s přiznáním kategorie čs. politický vězeň, neboť byla v době od 1. 8. 1942 do 5. 5. 1945 ukrývána ve S. K. z důvodů odbojové činnosti otce J. Š.

Z výše uvedeného tedy plyne, že žalobkyně svou žádostí ze dne 9. 8. 2001 doplněnou žádostí sepsanou u Okresní správy sociálního zabezpečení v Příbrami dne 23. 1. 2002 uplatnila žádost na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. pouze z důvodů osoby ukrývané.

Zákon č. 261/2001 Sb. upravuje nároky na poskytnutí jednorázové peněžní částky dvou skupin oprávněných osob. Jednak se vztahuje na účastníky národního boje za osvobození, tj. občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1c)-f), bodě 2 a odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb. o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození a bylo jim o tom vydáno podle § 8 citovaného zákona osvědčení, nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje. Za účastníky národního boje za osvobození se považují podle odst. 3 téhož zákona též občané České republiky, kteří v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. 9. 1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně tří měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb. Zákon se též vztahuje na vdovy a vdovce po účastnících národního boje za osvobození a na jejich děti, a to za podmínek uvedených v § 1 odst. 2 citovaného zákona. Druhou skupinu osob oprávněných podle zákona č. 261/2001 Sb. tvoří političtí vězni. Podle § 2 odst. 1 se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 – 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“); Konečně se zákon vztahuje též na vdovy a vdovce po osobách uvedených v § 2 odst. 1 a to za podmínek uvedených v § 2 odst. 2 téhož zákona.

Jak již bylo výše uvedeno podle ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. za účastníky národního boje za osvobození se podle tohoto zákona považují též občané České republiky, kteří v době od 15. března 1939 do 8. května 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. září 1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně tří měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce. Jak vyplývá z obsahu správního spisu a z dokladů předložených žalobkyní, žalobkyně zákonné podmínky uvedené ve výše

citovaném ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. nesplňovala. Žalobkyně sice byla v době od 1. 8. 1942 do 5. 5. 1945 ukrývána ve S. K., avšak nikoli z rasových nebo náboženských důvodů. Z Potvrzení Ministerstva obrany ze dne 8. 7. 2002 totiž zcela jednoznačně vyplývá, že žalobkyně byla ukrývána z důvodů odbojové činnosti svého otce J. Š. Obsahu tohoto potvrzení odpovídá i Osvědčení vydané Ministerstvem národní obrany dne 24. 11. 1951 čj. 21666, podle něhož byl otec žalobkyně účastníkem národního boje za osvobození, a to v době od 1. ledna 1940 do 23. 7.1942 a od 15. 11. 1942 do 16. dubna 1945 jako účastník čs. domácího ilegálního hnutí, a od 24. 7. 1942 do 14. 11. 1942 a od 17. 4. 1945 do 5. 5. 1945 jako čs. politický vězeň. I když tedy žalobkyně má podle Osvědčení vydaného Ministerstvem obrany České republiky dne 30. 11. 2001 čj. 330 291/2001 statut československého politického vězně od 1. 8. 1942 do 5. května 1945, jak poukazuje v opravném prostředku, nebylo prokázáno, že by se v době od 1. 8. 1942 do 5. května 1945 ukrývala na území Československa z rasových nebo náboženských důvodů. Bylo prokázáno, že žalobkyně sice byla v rozhodné době osobou ukrývanou na území Československa (byla ukrývána jako dítě ve věku od 1 do 4 let), avšak z důvodů odbojové činnosti svého otce. Nutno tedy uzavřít, že žalobkyně splnění zákonných podmínek pro vznik nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky uvedených v ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 neprokázala a nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky jí z výše uvedeného důvodu nevznikl. Jakkoliv pak žalobkyně v opravném prostředku poukazuje na následky boje za osvobození jejího otce, kdy otec pobíral plný invalidní důchod, matka nepracovala, neboť otce ošetřovala, nemohou tyto závažné skutečnosti ničeho změnit na výše uvedených právních závěrech soudu. V tomto směru snad nutno podotknout, že žalobkyně o jiný druh odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb. nepožádala, jak je rozvedeno výše.

Soud nezpochybňuje útrapy a strádání žalobkyně v době, kdy musela být ukrývána z důvodů odbojové činnosti svého otce, nicméně striktní vymezení podmínek nároku zákonem bez toho, aniž by bylo do zákona zakotveno jakékoliv zmírňovací právo (odstranění tvrdosti zákona), neumožňuje ani soudu v rámci jeho rozhodovací pravomoci vážit okolnosti konkrétního případu a od podmínek nároků stanovených zákonem se jakkoliv odchýlit. Soudu nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Ze všech výše uvedených důvodů soudu nezbylo, než žalobu podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítnout, když postup správního orgánu v daném případě neshledal nezákonným.

Účastníkům nebyla přiznána náhrada nákladů řízení, když žalobkyně neměla v řízení úspěch a správnímu orgánu, který náhradu nákladů nepožadoval, podle obsahu spisu náklady řízení nevznikly (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. 7. 2003

JUDr. Dagmar Nygrínová

předsedkyně senátu